

STUDIJŲ DALYKO (MODULIO) APRAŠAS

Dalyko (modulio) pavadinimas	Kodas
Nusikaltimai elektroninėje erdvėje	

Dėstytojas (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis: lekt. dr. Maryja Šupa Kitas (-i):	VU Filosofijos fakultetas, Sociologijos katedra, Universiteto g. 9/1, Vilnius

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) tipas
Pirmoji	Pasirenkamasis

Įgyvendinimo forma	Vykdyto laikotarpis	Vykdyto kalba (-os)
Auditorinė	3 semestras	Lietuvių

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai: –	Gretutiniai reikalavimai (jei yra): –

Dalyko (modulio) apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
5	144	48	96

Dalyko (modulio) tikslas: studijų programos ugdomos kompetencijos

Kurso tikslas – suteikti studentams plačias žinias apie nusikaltimus elektroninėje erdvėje, jų techninius, socialinius, teisinius bei ekonominius aspektus. Jos bus papildomos gausia atvejų analize, jų teorinėmis interpretacijomis, technologijų raidos istorija ir diskusijomis apie etines bei kultūrinės šiuolaikinių informacijos ir komunikacijos technologijų problemomis. Išklause kursą studentai gebės vertinti informaciją apie nusikaltimus elektroninėje erdvėje, žinos, kokių duomenų reikia norint priimti tinkamus sprendimus šioje srityje, įgys bazines technines žinias bei profesinį žodyną.

Dalyko (modulio) studijų siekiniai	Studijų metodai	Vertinimo metodai
1.1. Gebės identifikuoti ir suprasti kriminologijos disciplinos sąvokas, apibrėžti bei atpažinti kriminologijos problemas.	Paskaitos, probleminės diskusijos, literatūros analizė, pavyzdžių aptarimas.	Mokymosi refleksija
1.2. Žinos ir supras pagrindines giminingų kriminologijai dalykų (sociologijos, teisės, psichologijos ir kitų mokslų) koncepcijas ir sąvokas, suvoks kriminologinio žinojimo taikymo sritis.		
3.2. Gebės identifikuoti, analizuoti, nustatyti ir spręsti negatyvių socialinių deviacijų, nusikaltimų kontrolės ir prevencijos, socialines baudžiamosios justicijos problemas, susijusias su konkrečiomis visuomenės struktūromis ir institucijomis, analizuoti šių problemų priežastis ir pasekmes.		
5.2. Gebės savarankiškai plėsti savo žinias ir gebėjimus, vertinti savo profesinius pasiekimus.		
2.1. Gebės savarankiškai suformuluoti kriminologinio tyrimo problemą, argumentuotai pasirinkti ir pagrįsti tam tikrai tyrimo problemai tinkamus tyrimo metodus.	Atvejų pasirinkimas, analizė, teorinis interpretavimas ir pristatymas, diskusijos seminarų metu.	Atvejų analizė

2.2. Gebės savarankiškai ar komandoje, laikantis etinių ir teisinių kriminologinių tyrimų atlikimo reikalavimų, planuoti, organizuoti ir vykdyti kriminologinių tyrimų atlikimą, rinkti duomenis, atlikti šių duomenų analizę ir tinkamai juos interpretuoti.		
3.1. Gebės pasirinkti ir naudotis informaciniais kriminologiniais ištekliais, analizuoti ir sisteminti socialinę ir kriminogeninę informaciją, naudojant šiuolaikines informacines komunikacines technologijas.		
4.1. Gebės raštu ir žodžiu sklandžiai bei aiškiai bendrauti ir pristatyti gautus kriminologinių tyrimų rezultatus profesinėje aplinkoje ir su žmonėmis, kurie nėra profesinės srities ekspertai.		
5.3. Gebės savarankiškai organizuoti ir planuoti savo profesinę veiklą bei priimti sprendimus		

Temos	Kontaktinio darbo valandos							Savarankiškų studijų laikas ir užduotys	
	Paskaitos	Konsultacijos	Seminarai	Pratybos	Laboratoriniai darbai	Praktika	Visas kontaktinis darbas	Savarankiškas darbas	Užduotys
1. Nusikaltimų elektroninėje erdvėje problematika. Nusikaltimų elektroninėje erdvėje samprata ir apibrėžimas. Nusikaltimų elektroninėje erdvėje klasifikacija. Socialinis, ekonominis ir teisinis elektroninių nusikaltimų kontekstas. Šąsajos su informacijos ir komunikacijos technologijų raida.	2		2				4	2	Yar, Majid. 2013. <i>Cybercrime and Society</i> . Los Angeles: Sage, p. 1-20. Bregant, Jessica; Bregant, Robert. 2014. <i>Cybercrime and computer crime</i> . In <i>The Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice</i> . Blackwell, p. 1–5.
2. Nusikaltimų elektroninėje erdvėje istorija. Elektroninių nusikaltimų sąsąja su telekomunikacijos raida. Žymūs elektroniniai nusikaltimai nuo 19 a. iki dabar. Elektroniniai nusikaltimai ir inovacijų ciklas. Elektroninių nusikaltimų kaitos veiksniai.	2		2				4	10	Seminarinė užduotis: žymių elektroninių nusikaltimų atlikėjų ir grupuočių analizė.
3. Informacijos ir telekomunikacijos technologijų veikimo principai. Ryšio tinklų komponentai, jų paskirtis ir taikymo galimybės. Duomenų kaupimo priemonės, debesų kompiuterija, biometrika, kriptografija.	2						2	2	Yar, Majid. 2013. <i>Cybercrime and Society</i> . Los Angeles: Sage, p. 21-43.
4. Technologijos kaip nusikaltimų objektas 1. Kompiuterių ir kompiuterinių tinklų saugumo spragos ir problematika. Atakų sandara ir žingsniai. Neautorizuota prieiga, DDOS atakos, duomenų manipuliacijos. Nusikaltimams naudojama programinė įranga.	2		2				4	10	Seminarinė užduotis: Žymių kompiuterinių tinklų saugumo spragų ir atakų analizė.
5. Technologijos kaip nusikaltimų objektas 2.	2						2	10	La Polla, Mariantoinetta;

Mobiliojo ryšio infrastruktūros, geolokacijos ir programinės įrangos specifika ir saugumo spragos. Daiktų interneto (Internet of Things), transporto interneto (Internet of Vehicles), mašišinės komunikacijos (M2M) specifika, saugumo spragos ir ateities perspektyvos.									Martinelli, Fabio; Sgandurra, Daniele. 2013. A survey on security for mobile devices. In. <i>IEEE Communications surveys and tutorials</i> , vol. 15(1), p. 446–471. Weber, Rolf H. 2010. Internet of Things – New security and privacy challenges. In <i>Computer law and security review</i> 26, p. 23–30. Seminarinė užduotis: žymių mobiliųjų tinklų ir daiktų interneto saugumo spragų analizė.
6. Technologijos kaip nusikaltimų objektas 3. Dirbtinio intelekto programų panaudojimas nusikaltimams (adversary AI). Duomenų rinkimo ir analizės automatizavimas neteisėtais būdais.	2		2				4	2	Caldwell M. et al. 2020. AI-enabled future crime. <i>Crime Science</i> , 9.
7. Technologijos kaip nusikaltimų įrankis 1. Technologijų panaudojimas ekonominiams ir finansiniams nusikaltimams: vagystė, sukčiavimas, juodosios rinkos internete. Kriptovaliutų veikimo principai ir saugumo problematika. Pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo prevencijos politika.	2		2				4	10	Seminarinė užduotis: finansinių nusikaltimų atvejų analizė.
8. Technologijos kaip nusikaltimų įrankis 2. Intelektinės nuosavybės apsaugos ir viešosios informacijos sklaidos ypatumai ir pažeidimai internete. Informacijos laisvės ir kontrolės problematika internete.	2						2	2	Wall, David. S.; Yar. Majid. <i>Intellectual property crime and the Internet: cyber-piracy and 'stealing' informational intangibles</i> . In <i>Handbook of Internet Crime</i> , pp. 155–272.
9. Technologijos kaip nusikaltimų įrankis 3. Asmens viešumo ir privatumo sampratų ir praktikų kaita. Nepageidaujama rinkodara, sekimas, informacijos nutekėjimas, patyčios, neapykantos nusikaltimai. Deepfake problematika.	2		2				4	10	Seminarinė užduotis: informacijos turinio, formos ir platinimo, nusikaltimų prieš asmenis kontroversiškų atvejų analizė.
10. Kriminalistiniai elektroninių nusikaltimų tyrimai. Skaitmeninės kriminalistikos šakos, žingsniai, įkalčių rinkimo įrankiai ir metodai. Skaitmeninių įrodymų taikymas teisiniame procese. Skaitmeninė antikriminalistika.	2						2	4	Chan, Janet; Goggin, Gerard; Bruce, Jasmin. <i>Internet technologies and criminal justice</i> . In <i>Handbook of Internet Crime</i> , pp. 582–602. Walden, Ian. <i>Computer forensics and the presentation of evidence in criminal cases</i> . In <i>Handbook of Internet crime</i> , pp. 603–630.
11. Elektroninių nusikaltimų prevencija. Elektroninio saugumo užtikrinimo priemonės pavieniams vartotojams ir organizacijoms.	2		2				4	4	Williams, Matthew. <i>The virtual neighborhood watch: netizens in action</i> .

Elektroninių incidentų ir rizikos valdymas. Organizacinė kultūra ir strateginis valdymas kaip elektroninių nusikaltimų prevencijos priemonės.									In <i>Handbook of Internet Crime</i> , pp. 562–581. McGuire, Michael. <i>Online surveillance and personal liberty</i> . In <i>Handbook of Internet Crime</i> , pp. 492–520.
12. Teisinis elektroninių nusikaltimų reglamentavimas. Informacijos ir telekomunikacijos technologijų teisinio reglamentavimo sritys. Tarptautinė ir nacionalinė teisinė aplinka. Jurisdikcijos nustatymo problematika. Baudžiamojo persekiojimo už elektroninius nusikaltimus kontroversijos.	2		2				4	2	Williams, Katherine S. Transnational developments in Internet law. In <i>Handbook of Internet Crime</i> , pp. 466–491.
13. Tarptautiniai nusikaltimų elektroninėje erdvėje aspektai. Tarptautiniai ir organizuoti elektroniniai nusikaltimai. Tarptautinės kriminalinės grupės ir jų kultūriniai skirtumai. Haktyvizmas. Informacijos ir telekomunikacijos technologijos kaip nacionalinio saugumo dalis.	2						2	10	Seminarinė užduotis: skirtingų valstybių kibernetinio saugumo strategijų analizė.
14. Interneto pagrindis ir technologinės subkultūros. Hakerių subkultūros kilmė, raida, filosofija ir etika. Šiuolaikinės technologinės subkultūros.	2						2	4	Yar, Majid. 2013. <i>Cybercrime and Society</i> . Los Angeles: Sage, p. 44–61. Webber, Craig; Vass, Jeff. <i>Crime, film and the cybernetic imagination</i> . In <i>Handbook of Internet crime</i> , pp. 120–144.
15. Elektroniniai nusikaltimai populiariojoje kultūroje. Elektroninių nusikaltimų vaizdavimas literatūroje, filmuose, mene. Pagrindiniai žanrai, jų raida ir problematika.	2		2				4	10	Seminarinė užduotis: elektroninių nusikaltimų masinėse medijose ir populiariojoje kultūroje atvejų analizė.
16. Kurso apibendrinimas.	2						2	4	Kurso pasikartojimas, mokymosi refleksijos pildymas.
Iš viso	32		16				48	96	

Vertinimo strategija	Svoris proc.	Atsiskaitymo laikas	Vertinimo kriterijai
Komandinis darbas – atvejų analizės	80	Seminarų metu	Dirbdami grupėse studentai turi seminarų metu pristatyti 4 temines atvejo analizes pagal iš anksto pateiktą užduotį. Pristatymo trukmė – 15–20 min. Kiekvienas pristatymas bus vertinamas 10 balų sistemoje. Vertinimo kriterijai: atvejo analizės išsamumas, pateiktų užduoties klausimų įtraukimas į pristatymą, atsakinėjimas į auditorijos klausimus po pristatymo.
Paskaitų refleksijos	10	Paskaitų metu	Kiekvienos paskaitos pabaigoje studentai turės parašyti trumpą refleksiją, įvertindami įgytas žinias ir kylančius klausimus. Pilnas balas už šį vertinimo aspektą gaunamas, pateikus 10 ir daugiau refleksijų. Pateikus mažiau refleksijų, balas proporcingai mažinamas.
Mokymosi refleksija	10	Semestro pabaigoje	Mokymosi refleksijoje studentai turės apibendrinti savo žinias, įgytas paskaitų ir seminarų metu, aprašyti savarankišką darbą ir indėlį į grupės veiklą, įvertinti stipriausias ir silpnąsias savo darbo puses. Vertinimo kriterijai: atsakymų išsamumas, kritinis mąstymas.

Autorius	Leidimo metai	Pavadinimas	Periodinio leidinio Nr. ar leidinio tomas	Leidimo vieta ir leidykla ar internetinė nuoroda
Privaloma literatūra				
Bregant, Jessica; Bregant, Robert	2014	Cybercrime and computer crime. In <i>The Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice</i>		Blackwell http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/9781118517383.wbe
Yar, Majid	2013	Cybercrime and Society		Los Angeles: Sage
La Polla, Mariantoinetta; Martinelli, Fabio; Sgandurra, Daniele.	2013	A survey on security for mobile devices	IEEE Communications surveys and tutorials, vol. 15(1).	
Weber, Rolf H.	2010	Internet of Things – New security and privacy challenges	Computer law and security review 26.	
Caldwell M. et al.	2020	AI-enabled future crime	Crime Science, 9	
Jewkes, Yvonne, Yar, Majid (eds.)	2010	Handbook of Internet Crime		
Papildoma literatūra				
Choucri, Nazli	2012	Cyberpolitics in international relations		Cambridge, Mass.: MIT press
de Leeuw, Karl; Bergstra, Jan (eds.)	2007	The history of information security: a comprehensive handbook		Amsterdam: Elsevier
Dhillon, Gurpreet	2014	Essentials of cybersecurity		Washington, DC: Paradigm books
Lastowska, Gregory F.	2010	Virtual justice : the new laws of online worlds		New Haven, NJ: Yale university press
Lewis, James Andrew; Neuneck, Goetz	2013	The cyber index: international security trends and realities		New York: UN
Olson, Parmy	2012	We are Anonymous : inside the hacker world of Lulzsec, Anonymous,		New York: Little, Brown

		and the global cyber insurgency		
Pauli, Josh	2013	The basics of web hacking : tools and techniques to attack the Web		Amsterdam: Syngress
Petrauskas, Rimantas; Šttilis, Darius	2000	Kompiuteriniai nusikaltimai ir jų prevencija		Vilnius: LTA
Raymond, Eric S.	2001	The cathedral and the bazaar: musings on Linux and Open source by an accidental revolutionary		Beijing: O'Reilly
Šttilis, Darius et al.	2011	Tapatybės vagystė elektroninėje erdvėje: socialiniai, elektroninio verslo ir teisinio reguliavimo aspektai		Vilnius: MRU
Vacca, John R.	2014	Cyber security and IT infrastructure protection		Waltham: Syngress
Sterling, Bruce		Cyberpunk in the nineties		https://w2.eff.org/Misc/Publications/Bruce_Sterling/Interzone_c
Stephenson, Neal	1996	Mother Earth, Mother Board	Wired, 12.01.96	https://www.wired.com/1996/12/ffglass/
Gibson, William	1995	Neuromancer		London: Harper
		The Cyberpunk Project		http://project.cyberpunk.ru/